

hatalmas fenyőfák arasznyi kis csemeték voltak!“ Akkor is fenséges vadászatok folytak le itt a rengetegben. Akkor még a vadász urak csak szerény kis kolibában húzódtak meg a vihar elől, ahol is szalmán fekve pihenték ki a vadászatok fáradalmait. Ah, de ma már a kis kunyhó helyén hatalmas várszerű kastély hirdeti kegyelmes urának nemes érzését és fenkölt gondolkodását. A társaság most lép ki a fenyves homályából s szinte elbűvölve áll meg egy pillanatra. Az esthomályban valóban tündéri látványt nyújt a teljesen kivilágított hatalmas vadászkastély. A régék fantasztikus korában képzeljük magunkat. Itt a rengeteg belsőjében, távol a civilizációtól, ily remek épület valóban meglepő. Egy óra múlva a vadász urak szípkézű adomái már a régi magyar stílusban épült és berendezett ebédlőben hangzanak fel. A házigazda magyarázza a bútorok eredetét, melyeknek egy része a gyászos emlékü meierlingi vadászkastélyból került ide.

Majd meg érdekes részleteket beszél el az Ázsiában átelt viszontagságokból. A társaság együtt van, csak E. G. ezredes hiányzik. Ő ugyanis mint tapasztalt vadász a vadászbíró, most vizsgálja az elejtett vadak löcsatornáit. A másnapi tervet azután megbeszélve, a társaság késő éjjel nyugalomra tér. A második napon érdekes epizód játszódott le. Ugyanis egy az első hajtásban megsebzett hatalmas vaddisznó a már előállított hajtóvonalon tört át.

Ép a hajtás kezdetét akarták jelezni, amikor is a kürtös észrevette a kitérő sebzett disznót. Ő azután egy hatalmas fütykőssel és a kürttel *felfegyverkezve* kezdett utána rohanni, „*hogy majd elfogja ő.*“ Ekközben a vonalon el nem tudták képzelni, hogy miért nem kezdik a hajtást. Az egyik erdőtiszt rohant a hajtást vezető erdészhez, hogy kürtöltessen. „Kürtöltetnék én, de nincs kürtös“. „Hát hol van?“ „Elszaladt egy sebzett disznó után az ostoba. Pedig én meglőhettem volna a disznót, ha nem rohan az oláh utána“. „Nohát most már kürtölj magad, ha megszökött a kürtösöd“. Az erdőtiszt azután a fegyverén hozott ki valami keserves hangokat. De azért megértették a hajtóvonalon és a hajtás megkezdődött. Mindjárt az elején hatalmas fegyverdurrogás hangzik fel. Az egész hajtóvonal lázban van. Sok disznó van a hajtásban. Zűravaros kiabálás hallatszik: „Nu lásrá!“ „Gligán“. stb., a fegyver ropog, kevés megszakítással valóságos kisebbszerű búr háború. A hajtás végeztével az eredmény: 3 drb. vaddisznó, közte egy hatalmas kan. A szerencsés vadász C. ezredesnek, a volt hadsegédnek a fia, ifj. C. De több disznó sebzetten elmenekült, amelyeknek utánkeresése elrendellett. Folyt a vadászat váltakozó szerencsével napokon át. Végre elérkezett az év utolsó napja.

Künn zúg a vihar, a fenyőfák hajtogatják derekukat szél ő fensége előtt. A kastély legmagasabb tornya zúg a viharban, hol csendes dörmögéssel, hol pedig felhang a hang a skála legmagasabb fokára. Mintha az alvilág elszabadult szellemei játszanának egy óriási klaviatúrán. A vadásztársaság a nagy ebédlőben, a kellemes meleget árasztó kandalló előtt várja az újév első napjának érkezését. De a társalgás nem olyan kedélyes, mint máskor. Igen, hisz ma van az év utolsó estéje s ilyenkor mindenki visszagondol az elmúlt időkre. Mennyi szép álmot, mennyi boldogságot semmisített meg az elmúlt esztendő! De a remény újra visszazáll szívünkbe, hátha az újév meghozza a szerencsét, a boldogságot. Az ódon falí óra épen most mutatja az éjfélt. Behozzák a puncsot s főuraink itt, a világtól elrejtett kellemes fészekben köszöntik azt egymásra.

Egymásnak sok szerencsét és boldogságot kívánnak. De a társaságból hiányzik egy félreismert koronás fő. Az ő nagy szíve messze-messze lent délen pihen, eltakarta azt a krusedoli kolostor hideg márványkriptája. De nem! Lelke megérzé, hogy barátai óhajtják őt. Eljött arra a helyre, a mely neki egykor oly kedves volt. S most szelleme a gyönyörű ívezetű ebédlőben lengi körül az itthagyt barátokat. De őt észrevenni csak a költő magasan szár-

nyaló lelke tudja. Most megáll a kandalló előtt, kezét áldólag terjeszti a kis társaságra s azután visszatér abba a világba, amely neki a sok szenvedés után bizonyára a megnyugvást biztosítja.

A következő vadászatok már az újév első napjaiban tartatnak. De hát a felséges vadászatok sem tarthatnak soká. A vendégeket elfoglaltságuk haza szólítja. Nehéz szívvel s azon ígérettel válnak meg a kedves helytől, hogyha Isten is úgy akarja, a jövő szilvesztert ismét együtt töltik a Réz koronáján, Magaslakon.

M.



**A csövek ölöerejéről.** Az 50-es években már egyszer megkísérték az angolok az aczélcöveket divatba hozni, de minden erőlködésük daczára sem sikerült ebből kultuszt csinálniok, mert csakhamar kitűnt, hogy a kemény aczélcövek semmi előnyt nem nyújtanak a damaszcsövek felett, sőt ellenkezőleg, hátrányuk sok volt; a többek közt egyik legnevezetesebb az, hogy igen rosszúl ölték a vadat, amít ugyan a puskaművesek nem hittek, de a praktikus vadászok állandóan tapasztaltak és semmiféle elmélettel e hitükben őket megingatni nem lehetett. Mert tényleg a sokat vitatott „brand“ vagyis az *ölerő* létezik a kozzapuskások s a quasi „fegyvertechnikusok“ minden ellenállítása és érvelése daczára is. Egyik fegyver igen jól, a másik már kevésbé és sok épen nem öli meg a vadat. Ez faktum, régi tapasztalás, melyet semmiféle érveléssel megdönteni nem lehet — és a jól ölő, valamint a rosszúl ölő fegyvert már a lövéséről is meg lehet ismerni. Ugyanis a jól ölő fegyver a meglőtt vadat teljesen *tisztán hagyja*, úgy, hogy a lövés helyét is alig lehet megtalálni; ellenben az ölerő nélküli csövek után a vad rögtön csupa egy vérpíszok lesz és a nagyobb sebhelyekből gyakran és nyomban csurogva, vagy szétlőve szökik elő a vér. Azonban a „brand“ nem ám valami boszorkányos, habonás fogalom, mint az alkalmi „fegyver-technikusok“ tudatlanságukban ezt rásütni és sovány viczelődéssel nevetség tárgyául feltüntetni szeretik, — hanem igenis, nagyon természetes oknak a következménye, például kemény csövek, különösen aczel-cövek, melyek egynemű anyaga a rezgés törvényén kívül esvén, a rezgést magát természetesen a lövedékre át nem kölesönözhetik; továbbá előidézi az ölerő silányságát a belül *elfűrt*, a tölténykamra felett túlon-túl, sokszor tölcészerűen kitágított fűrásmód, melyben a fojtás és lövedék sűrűdése, tehát a cső mellözhetlen

összetartóképessége a perkuszív erő kifejtésére nem fejlődhetik ki. A csövek *előmosódása* is hasonló eredményez, mert a *hasonnemű* lövedékeknek semmi akadályal nem kell megküzdeniök. Ha a csöveket disznózsírral kenjük be, a löveredmény ugyanolyan fog lenni, mint a beömosodott csöveknél, sőt még rosszabb, mert a söréttöltés még a célon innen lankadtan fog a földre hullni és az esetleg célhoz ért serétek is abszolúte hatástalanoknak bizonyulnak s csak gyengén sebeznek. A faggyúval (marha-faggyúval), petróleummal, vagy olajjal bekent csöveknél legfeljebb csak az első lövéseknél tapasztalunk némi lanyhaságot, de a további lövéseik már rendes hatásúak, mert az első lövések folytán a zsiradékok teljesen eltávolodnak a csövekből. — ellenben a disznózsírral bekent csövek (kivált ha a lőporfojtások ilyenekkel impregnáltak), hatástalan lövésüket mindaddig megtartják, míg csak a rendkívüli tapadás zsiradék forró lúgos vízzel való mosás és kismirgezés folytán a csövből (kivált damasztcsövből, melyben sok a mikroszkópikus hasadék, likaes) el nem távolíttatik.

**A fegyveracélesövekről.** A fegyveracéleső-fajok száma ma már légió. A kontinensen elterjedt nemű találmányok közül a következő fajtákat ismerjük: a *Cockerilt*, mely háromféle erősségben gyártatik; a Wittener-féle *Excellsiort*, a Pieper-féle *dekarbonizált acélt*, a Pieper-féle öntött acélt (a két cső egy darabból), a Krupp-féle „*Special*“ fegyveracélt, a Krupp-féle „*Herkules*“ acélt, a *Böhler*-acélt, az angol *Compound*-, *Laminated*-acélt, továbbá ugyancsak angol *Kilby's extra resisting fine steel*- és *Sir Joseph Whitworth's Fluid compressed Steel*-acélt. Mindezek közt pedig a Cockeril-acélesöveket a legerősebbeknek és legjobban ölknek állítják.

**Hírek intézetünkől.** Ritka év, hogy annyi ragadozóvad érkezék laboratóriumunkba, mint az idén érkezett volt! Farkas, különösen róka, mondhatjuk özönével küldetett és a legpompásabb színváltozatok voltak tapasztalhatók ezeknél a dús szőrözötű ragadozóknál. Különösen szép volt s pompás színezete által kitűnt a többi közül 1 pirók-róka (Goldfuchs), melyet *Ferencz József braganzai herceg* 8 darab más rókával együtt személyesen adott át laboratóriumunknak, mely alkalommal érdeklődéssel tudakozódott laboratóriumunk felől. Ugyancsak *Harnoncourt Felix* gróf is küldött Écskáról hozzánk, a *Braganzai herceg* ő fensége részére, egy nem kevésbé gyönyörű kormos-rókat.

Ugyancsak az *Orleansi herceg* ő kir. fensége is érdekekkel tanulmányozta a szép idei ragadozó-vad kollekcziókat s két ízben is hozzánk fáradt azok megszemlélése végett, de hozott is magával nálunk való kikészítés végett egy ízben 1 gyönyörű fehéres vadkanfejet Kis-Jenőről s küldött hozzánk 13 darab zergét Csorbáról, melyek majdan londoni palotájának gyönyörű kollekczióját lesznek hivatva díszíteni s melyeknek legnagyobb része laboratóriumunkban készített ki.

csordának a közelletét egész határozottan tudhatja a vadász, mert amint egy embert meglátnak, elkezdi ordítani aprajánagyja, ahogy csak a torkán kifér. Az első lövés eldurranása után még nő a lárma és ha egyik tarsuk megsebesült, dühökben nem ismernek már többé határt. A vadásztól 100—120 lépésnyi távolságig visszavonulva, a hosszú fehérszürke szőru hímek mindig szembe fordulnak és dühösen mutatják erős fogazatukat, hogy csak minél ijesztebb benyomást tegyenek. A fiaikat a hátukon vivő nőstényeket és a még fiatal majmokat 2—3 idősebb bím fedezi. De midőn észreveszik, hogy a vadász figyelme kizárólag a hímeiket illeti meg, valósággal vakmerőkké válnak és a vadászt 50 lépésnyi távolságból ugatják meg, míg a többiek kissé hátrább vonulnak. Ha a vadász vállára veti puskáját és a vadászat be van fejezve, megfordul az egész csapat, üldözőbe veszi és csekély távolságból követi őt. Nem tanácsos ilyenkor a hegy lejtőjén, a páviánok alatt lenni, mert habár nem hiszem, hogy nagyobb szikladarabokat képesek lennének legurítani, vagy hogy a vadászra köveket dobálnának, de azért bizonyára nem akarattuk ellenére gurítják le a köveket. A fegyverrel való vadászatnál nem szólhatok igazi veszedelemről, mert a páviánok nagyon félnek a puskától; de a fegyver nélküli benszülöttek találkozása felnőtt páviánokkal, melyeknek fogazata majdnem oly erős, mint a leopárdé, nem tréfa dolog. A régebbi utazók azon állítását, hogy a megsebesült páviánokat a többiek magukkal viszik, én is megerősíthetem és épen ezért nagyon nehéz rájuk szert tenni. A rögtön kimuló állatokat rendszeren ott hagyják, de mégis jó figyelemmel keresni azokat is, habár kellemetlen szaguk révén igen könnyen rájuk lehet akadni. A megsebesült majmok magaviselete sokszor emlékeztet az emberére; láttam sebesült karú páviánokat, melyek ép úgy emelték mellükre karjukat, mint a hogy az ember szokta. Egyszer meg egy nagyon erős páviánt láttam, melynek a felső lábszárában volt egy golyó, amint az két páviánra támaszkodva vitette el magát és kegyetlenül osztogatta a pofonokat, ha nem arra vitték, amerre neki tetszett. A vezérmajmok egyáltalán nagyon szigorú rendet csinálnak és rendszeres verésekkel feltétlen engedelmesre kényszerítik társaikat. Az anyák is pofonokkal nevelik a kicsinyeket, úgy hogy már messziről lehet hallani a megbüntetett majmocskák bögését“.

**Uj vak szalamandrát** fedeztek föl *Texasban* egy kút ásásakor. Ugyanis mikor körülbelül 60 méternyi mélyre jutottak a fúrással, víz tört elő valamilyen föld alatt levő forrásból s a munkások legnagyobb csodálkozására néhány állatot is fölszínre vetett. A fölszínre vetett állatok egy eddigelé ismeretlen *szalamandra*-fajhoz tartoznak. E szalamandra-faj életét valószínűleg teljesen a föld alatti lyukakban tölti, ahol a talajvíz meggyűlik s forrásokat képez, mert szemei teljesen hiányoznak. A fölszínre vetett állatokat azután kis akváriumban helyezték el, ahol elég sokáig éltek, úgy, hogy életmódjukat meg lehetett figyelni. Ez a szalamander igen karesú, gyenge testalkatú, lábai oly gyöngék, hogy alig bír járni; ha tesz is néha-néha pár lépést, utána kinyújtózkodik s hosszabb ideig pihen. A helyváltoztatást főleg úszással végzik. Úszásuknál legfontosabb szerepe a faroknak van; lábaikat úszásnál nem használják, hanem szorosan testükhez húzzák, úgy, hogy úszás közben látva lábatlanoknak lehetne őket tartani. Igen érdekes látványt nyújtanak, mikor úszás közben hirtelen megállnak s aránylag hosszú, gyenge lábaira támaszkodva, a fenéken megpihennek. Ilyen helyzetben nagyon hasonlítanak sziklához; de ebben az állásban nem maradnak sokáig, valószínűleg azért, mert gyenge lábuk nem bírja el a törzs súlyát. Lábaik valószínűleg a nemhasználás miatt gyengültek el ennyire s igen sok körülmény szól a mellett, hogy a földalatti életmód lassankint tapogatókká változtatta őket. A fény iránt teljesen érzéketlen. Ha olyan akváriumba tesszük őket, amelynek fele be van sötétítve, csakúgy úszkálnak a világos helyről a sötétbe, mintha az egész akvárium világítása



## EGYÉSEK.

**Észak-Abesszíniai pávián vadászatok.** (Dr. Max Scholler). Dr. Max Scholler Erythraü kolóniai útleírásában érdekes apróságokat közöl a páviánvadászatokról — „Azokon a sziklás lejtőkön, ame-

lyek Monte Lalamba csúcsaitól levezetnek egy ottani kút kis fensíkjához, nagyon sok Sassa-antilopa és páviánecsorda tartózkodik, melyek naponta lejárnak a kúthoz inni. A páviánvadászat igen mulatságos és ilyenkor többször volt alkalmam ezeket az érdekes állatokat megfigyelni. A pávián-